

PETROZSÉNY és VIDÉKE

TÁRSADALMI, KÖZGAZDASÁGI és VEGYES TARTALMU HETILAP. — MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP REGGEL.

A lap előfizetési ára:

Egy negyedévre . . . 2 kor.
Fél évre . . . 4

Egész évre . . . 8 kor.
Egyes szám ára . . . 20 fl.

A lap szellemi részét illető közlemények a „Petrozsény és Vidéke” szerkesztőségéhez; az előfizetések pedig a kiadóhivatalhoz küldendők.
Hirdetések, valamint nyílttéri közlemények mérsékelt áron számíttatnak.

Lapunkról. 1897—1907.

Ma tíz éve jelent meg a „Petrozsény és Vidéke” első száma. Nekem jutott a feladat, hogy mint felelős szerkesztő a lap megindításakor részt kérjek abból a közhasznú munkából, amely a köznek és a Zsilvölgy közönségének érdekében itt célirányos lendületet vett.

Miként felelt meg ez a szerény sajtótermék a hozzáfűzött várakozásnak, azt lapunk olvasó közönsége ítélheti meg. Minket megnyugtat a tudat, hogy képességünktől, erőnktől kitelhető legjobb akarattal vettük ki részünket abból az áldásos munkából, amelynek Petrozsény és a Zsilvölgy rohamos fejlődése köszönhető. Ez a felemelő tudat adja meg a jogcímét arra, hogy az új évtized küszöbén visszatekintsünk lapunk pályafutására.

Az első szám vezetőcikkében eként jelölt meg a lapindítás célját, indokát és követendő irányát:

— „A zsigongó élet küzdőterére lép ime a „Petrozsény és Vidéke”, hogy részt kérjen a társadalmi és közélet valósulásra váró feladatainak kivásában.

A közszükséglet szüleménye s mint szerény munkás kívánja elfoglalni s tisztességgel betölteni azon helyet, amelyet hivatása számára kijelölt.

Nem lép sorompóba nagy igényekkel s nem tesz hangzatos ígéretek. Működésének irányát és mértékét a közjóra irányuló önzetlen törekvés szabja meg. Hű tükre lesz ezen lap a közérdekű eseményeknek, melyekről alapos értesítést ad.

Az igazság fegyverével s azon erővel küzd

e lap, a kulturális haladás fejlesztése s általán a közérdek előmozdítására, mely a kor-színvonalán álló tisztességes zsurnalisztikát jellemzi.

Nem ismeretlenek előttem Petrozsény és vidékének viszonyai s tudatával bírok azon felelősségterhes feladatnak is, melynek megoldására vállalkoztam. És éppen ez adja meg nekem a bátoriságot és jogcímét arra, hogy itt s ezen lap szerkesztésére vállalkozzam.

A kiadói jelentésben is hangsúlyozott azon irányt fogja követni e lap, melynek vezére vele az igazság objektív mértékének céltudatos alkalmazása.

Hazafiúi köteleességet teljesít e lap itt, a magyarság előretolt őrhelyén. Ha valahol, úgy itt van nemzeti missziója a sajtónak, melynek betölthetőségéhez erők és szellemek vállvetett közreműködése, szövetkezése honfiai köteleesség. — Midőn a hivatottak erkölcsi s szellemi támogatását a hazafias cél érdekében bátorodom kérni, részemről azon ünnepélyes ígéretet teszem, hogy minden erőm s képességgemmel azon fogok munkálni, hogy ezen régóta érzett hiánytöltő lapban, minden tekintetben a kor színvonalán álló sajtótermék álljon az olvasó közönség rendelkezésére.

Zádory Károly.

A főbb vonásaiban körvonalozott eme program szem elől soha nem tévesztett irányzója volt a sajtó erejével és hatalmával kifejtett működésünknek. Hűségesen és a meggyőződés kifejezésével tolmácsoltuk mindenkor, hogy Petrozsény közönsége mélyen érzett tudatával bír itt a határszálen földrajzi fekvésénél fogva, magyar nemzeti szempontból reá háruló hazafias feladatának. Megdönthetetlen igazságként hangoztattuk, hogy Petro-

zsény, ez a rohamosan haladó község, lakosságának tulsúlyát, értelmiségét, iparának s kereskedelmi forgalmának fejlődését tekintve a természet mérhetlen kincsével megáldott Zsilvölgynek országos érdeket képező központja s mint ilyen, különösen a közszenbányászat révén folyton fokozódó forgalma, közgazdasági és kulturális haladása által önerejéből kivívott pozíciójánál fogva itt a végvidéken a magyar nemzeti eszmének előretolt védőbástyájaként hazafias missziót teljesít.

Ezt a lelkesedéssel vallott indokolt meggyőződésünket propagáltuk egy évtizeden át, melynek határkövénél nem állunk meg, csak erőt merítünk rendeltetésünk betöltéséhez, pályafutásunk folytatásához.

A közélet útján észlelt haladást megfigyelve még is meglevenülnek azok a jelentősebb mozzanatok, melyekről mint az események krónikása annak idején hirt adtunk, sőt a szellem fegyverével az üdvös törekvések sikere érdekében sikra szálltunk.

Lebirálhatja az affektált kicsinylés közreműködésünk értékét. Ez se el nem csügeszt, se ambíciókat nem csökkenti. Nem az elismerésért, hanem a sikerért küzdöttünk. S jól esik konstataálnunk, hogy nagy jelentőségű vívmányok, értékes közléstítmények teszik a lefolyt tíz évet a Zsilvölgy, különösen Petrozsény történetében mindenkor kimagaslóvá

Sok megvalósult ezen dő alatt azokból a „pium desiderium”-nak deklarált jogos kívánságokból, melyeknek kivívását lapunk első számában haladásunk feltételeiként hangoztattunk, amelyekért rajongónak tartottak mint a lapszerkesz-

„PETROZSÉNY ÉS VIDÉKE” TÁRCÁJA

Redakció.

Valami magas, barna fiatal ember lépett be a szerkesztő szobájába. Egy kissé kopottas volt, de látszott rajta, hogy valamikor jó ruhája is lehetett. A megjelenése kissé felénk, de bizonyos kellemes, szimpátiát keltő. Körülnézett a keskeny szobában s elfogultan tipegett. A szerkesztő felállott s szuró tekintettel mérte végig a fiatal embert, amiól még jobban zavarba jött. Láthatólag kényelmetlenül érezte magát szegény.

— Nos? Ön az?

— Igen én vagyok. Kerekes Ferenc. Ha ugyan szerkesztő urnak nem vagyok alkalmatlan.

— Micsoda beszéd! Ön hírlapíró akar lenni s így köszönt be: ha nem vagyok alkalmatlan. Hírlapíró soha sem alkalmatlan, vagy ha igen, azzal ugyan keveset kell törődni. S tud valamit? Nem azért kérdelem, mintha erre okvetlenül szükség lenne. Csak úgy megszokásból.

— Keveset, megvalom keveset, mondta a fiu kesernyén. De akarok tudni sokat, s gondolelem hasznomat vehetek valamikor s a szeme fellángolt, mint a felfedező, aki valami nagyon szép sziget előtt áll.

— Szép! mondta a szerkesztő. Nagyon szép! Különből beszélünk később. Üljön csak le.

A fiatal ember — Kerekes Feri — gépilegesen engedelmesskedett s aztán néma csönd. A szerkesztő hosszú, keskeny papírszeletekre firkált, kijutja mit. Közbe köhögött és a szivarját szivta. Majd hosszan nézett a levegőbe, összeráncolta a homlokát és gyorsan irt, irt.

Aztán felállott, a szivarja hamuját beleütötte a kályha előtt fekvő szénkannába s sétálni kezdett a szobában nagy léptekkel, mint akit különös gondolatok foglalkatnak el. Kevés idő után megállt az ablaknál s hosszasan nézte a kőbor őszi felhőket. Nyakkendőjét megigazgatta, rántott egyet-kettőt a kabátja ujján s aztán mély baritonján beszélni kezdett, vonatottan:

— Nos. Igen. Tehát ön akar tudni. Sőt sokat. Jó. Mindnyájan akarunk tudni. Én is, más is. De hogy tulajdonképpen tudunk-e valamit, azt csak akkor tudjuk meg, mikor a tudásunknak semmi hasznát sem vehetjük. Mikor kivisznek bennünket a temetőbe. A nekrológ világosít fel bennünket mindenről. Tudja én azt, kedves barátom mi is az a temető. Cudar hely, azt mondhatom. Persze ön még erről nem gondolkodott.

De mindegy. Ha majd őt is megfogja rohanni az élet úgy, mint engem, s kényszeríteni fogja gondolkodni, akkor aztán belátja, hogy az a parányi tudás, a mely nekünk a birtokunkban van, olyan nevelésesen kevés, hogy valóban nem érdemes róla beszélni. Meghiszem, hogy ön már eddig is foglalkozott a filozófiával, sőt önálló gondolatköre is van — na, na, na, ne tiltakozzék, ezt maguk nagy emberkéik így szoktak mondani, — de meg fogja látni, hogy azokat a filozófiai váratokat mind le fogja rombolni az élet s nem marad más hátra, mint egy csomó keserű csalódás.

Mint ahogyan történt az én életemmel, meg a más életével. Egyébként kap havonként 80 koronát és egyebet semmit. Tartózkodjék a politikusoktól, mert az sem önnek való, ellenben, ha jó szívarral kínálják meg, azt elfogadhatja, mert az nem kötelez semmire. A gyöngébbeket azonban a leghatározottabban utasítsa vissza. Nem szabad rontani a renommét és a gyomrot. Most pedig vegye kedvesem a kabátját és menjünk.

A redakció alatt egy szürkés, de azért kényelmes apró kocsmá volt. Afféle kávéház. Olyan hírlapíró lebu. Oda ment a szerkesztő meg Kerekes Feri és kávéért kérték. A szerkesztő konyakot is ivott hozzá és

szótalan volt. A női zenekar tagjai már gyülekeztek a pódiumon fehér ruhában, fehér arccal. Egy pár ember lapot olvasott, mások elmenni készültek, ismét mások fizettek, rája két krajcár borra való adtak a pincérnek, mert volt miből. A sarokban, az óriási tükör alatt üres asztalok álltak, rá írva: lefoglalva. Itt gyűltek össze riport után a hírlapírók s leháskodtak reggel öt óráig.

— Komisz ez a fekete, — törte meg a csendet az öreg, de fiatal lelkű szerkesztő. Mintha csak az életet unná az ember. Hej! mert az élet...

— Szép, olyan szép!

— Nekem ugyan mondhatja. Hiszen az csak természetes, hogy ön is azok közül való, akik még tudnak lelkesedni érte. Pedig nagy csalódás. Tudja kérem, olyan az, mint a levegő. Észre se vesszük, hogy tele van porral, csak mikor fojtogatni kezd a valami az előbb még lelkesedni tudó fiatal embert, mondom csak akkor tudja meg, hogy mégis csak igazsága van annak a vén halandóknak akit véletlenül éppen az önszerkesztőnek hívnak!

— Kár, hogy peszsimista, nagyon kár.

Hohó, ez nem peszsimizmus. Nem. Csupán elterjedmény. Nekünk nem is lehet másként beszélni. Vagy talán azt gondolja, hogy én nem tudok örvendeni egy-egy átűzött éjszakának. Nem a fenét. Csak hogy az egészen más. Megiszik az ember egy üveg pezsgőt s amint gyöngyöt ver a pohárban a nemes ital, elfeledjük a szenvedést, el azt, ami csunya, a szennyet és csak a mámor foglal el bennünket, eszünkbe jut az asszony, akit szeretünk, a lelkünk mélyéig ható dal, ami megreszeget és nem gondolunk semmivel, nem a redakcióval, nem az emberekkel, nem a sárral, amivel megdöböl bennünket az embertársunk, hanem élünk a pillanatnyi gyönyörnek, ami szép.

— És ezt nevezik...

— A hírlapíró életének.

K.

tőjét s optimistának mondták azt a nemes gondolkodású férfit, akinek szinte emberfölötti tevékenységét nemcsak a nagy bányaipar vezetésében, de a közélet irányítása terén is eléggé nem méltányolható sikerek bizonyítják, amelyeknek mindegyike az ő kezdeményezése s elvitáztatlan érdeme.

Lapunk bemutató számából közölt idézetekkel haladásunk tükrét tartjuk az érdeklődők elé.

Akkor azt írtuk, hogy 1897-ik évben nyílik meg községi algimnáziumunk 4-ik osztálya bérelt, ideiglenes helyiségben, de kifejeztük ama ohajtásunkat, hogy bár saját házába költözködhetnének alsófokú középiskolánk. És amire akkor gondolni is alig mertünk, a jövő hónapban megnyílik főgimnáziumunk 7-ik osztálya a saját díszes csarnokában. Az annyira fontos növelés terén szintén nem remélt haladásra esik tekintetünk. A polgári leányiskolában nemcsak völgyünk serdülő leányai; távol vidék növendékei is részesülnek a növelés áldásában. A közsébbányász-iskolában szakbavágó kiképzést nyernek ezen gyakorlati életpályára lépő ifjak. Az állami népiskola három tantervvel szaporodott. A második ovoda felállítása is bejezett tény. Mindezek az elmúlt tíz esztendő vívmányai. E vidék párévtized óta hangoztatott ohajtása: a kir. járásbíróság felállítása is már a végmegoldás stádiumába jutott. A tervek műszaki felülvizsgálata és némi törvényes alakítások késleltetik az immár jogérvényesen s véglegesen elhatározott megvalósítást. A nagyközségi szervezet életbeléptetésével szélesbedett autonóm hatáskörben látja el a község önkormányzati ügyeit. A villamosvilágítási telep már épül. A községi járdák s utak aszfalttírozása, illetve kövezése, a csatornázás, utcák rendezése, a vízvezeték létesítése mind folyamatban van. Mindezek az utóbbi tíz esztendő közalkotásai. Ezen idő alatt a községi adópolitikát engedélyezésének kieszközölésével és a fogyasztási adók beszedési jogának megváltásával haladásának nagyértékű anyagi eszközeihez, újabb erőforráshoz jutott Petrozsény.

Melyik község hivatkozhatik ily rövid idő alatt létesített ily nagy jelentőségű közalkotásokkal és vívmányokkal? Pedig csak a főbbeket említettük.

Mennyi előintézkedés, utánjárás, kérvényezés s. t. b. kellett ezen létesítmények megvalósításához, azt nem szükséges részletezni. És ha lapunknak egyéb érdeme nem volna, csak az, hogy a felvetett eszméket, ismertette, propagálta már ezzel is hasznos munkát végzett.

Ezzel a felemelő tudattal zárjuk le lapunk évtizedes pályafutását, melyből erőt és buzdítást merítünk a további küzdelemre.

Zádory Károly.

Tíz esztendő.

Szóval lapunk elérte azt a kedves határt, amikor elmondhatjuk, hogy vizsgálódhatunk. Elérte azt a mindenesetre tiszteltetelműt meggyűlölt, ami elválasztja egy bizonytalan jövőtől az ő becsületes múltját. Ime. Egy lap, ami megalkotott azért, mert érezte egy kis vidék a szükségességét. Született, mert a születése a Zsilvölgy haladásával össze kellett hogy forrjon épen úgy, mint az arany gyűrűben az arany és a rez. Ma már a Zsilvölgy enélkül a kis lap nélkül el sem képzelhető. Nem, mert szerve lett egy olyan társadalmi életnek, amely fejlődött, folyton-folyvást fejlődik — és a mely fejlődés össze van forrva ami lapunk múltjával.

Ennek a lapnak tíz éves múltja van. Nagy idő vidéki lapnál. Nagy idő különösen akkor, mikor az a lap egy olyan vidék szellemi életét képviseli, amely nagyipari életet él. Különben ez magyarázza meg e lap megteremtését is. Ennek a lapnak tehát tíz éves határkövénél állunk. Ebből a tíz évből csak négyfél, valamivel több esztendőt figyelhettem meg, mint a lap munkatársa és ez a kevés, de a lap és Zsilvölgy társadalmi életében azért sok idő azt a meggyőződést érlelték meg a

lelkemben, hogy lapunk jó uton halad. Sok olyan — a dolgok és az élet természetéből folyó — eszmésere indult meg e hasábon, a mely előbbre vitte a Zsilvölgy ipari és munkás életét, ha egy kevés is. Láttam, és láttuk annyian, hogy kivette a részét a „P. és V.“ mindazokból a küzdelmekből, amely a Zsilvölgy erkölcsi és társadalmi életének megjavítását, céllozta, másrészt ami gazdasági és hivatalos életünket helyesebb irányba terelte. Nekem is szerencsém volt bizonyos eszméket felszínre hozni, amelyek részint megvalósultak — nekem örömről — részint a közeljövő megvalósulása malában lassanként leörlötnek: Biztos kézzel volt a lap vezetve mindig, mikor a köznek használni akaró emberi gondolatok talán szertelenségekbe csaptak volna át. A higgadság és meggondoltság voltak az elvek, mik a szerkesztőseget vezették. Azonban hű krónikása volt lapunk az egész vidéken történt eseményeknek is, ami nem kevés érdem különösen akkor, mikor ma már megbízható és objektív tudósítokat nagyon nehéz lapokhoz szerződtetni.

Legyen azonban megengedve nekem egy pár olyan megjegyzés, mely nemcsak az én gondolatban, de az egész szerkesztőseget foglalkoztatta a múltban és foglalkoztatja a jelenben. Tudvalevő dolog, hogy hírlapíró nem lehet mindenki. Mert ezt a mesterséget tanulni, hogy így modjam: elsajátítani nem lehet. Hírlapíró születik, akár a költő és hírlapírónak nemcsak egész embernek kell lenni jellembelileg, hanem sürű és erős gondolatokkal kell rendelkezni válságos időkben is. Ezeket a kívánalmakat előírni nem akarjuk mindenkinek, aki hírlapba ír. Mert a ki ir, az még nem író és aki újságcikket fabrikál olykor-olykor, az még nem újságíró. Ezzel azt akarom mondani, hogy az újságíráshoz van köve és az nem általános. Mindazáltal, hogy ez így van, jó és értékesebb gondolata lehet mindenkinek egyik, vagy másik irányban. Gazdasági, ipari, társadalmi, kulturális téren — politikáról nem beszélhetünk — sok egészséges eszme vetődik fel egy ilyen kis, mondhatnánk szűk körben is. És ezeknek az eszméknek használhatóvá tétele a legnagyobb hivatása a vidéki lapnak. Ezt azonban nálunk megtenni addig nem lehetett. Mert már megvagyunk győződve, hogy gondolkodó fő sok jót tudnának közre adni a mi völgyünkben is, nem teszik. Nem akarom azt mondani, hogy e haladásra, fejlődésre hivatott szűk hazánkban mindenki ekként gondolkodik: nem vagyok hírlapíró cikkeket írni, az az újságíró dolga; nekem nincsen hozzá képességem; talán hogy mulassanak rajtam stb. Nem, ez így nem is lehet. Mert az eszmék, mint ilyenek talán értek ezek, és azoknak az élvezhetővé tétele, szóval a külsővel való ellátása lehet a hírlapíró dolga. Azonban kérjük az eszméket. Nem is az itten a baj. De inkább úgy vélekedünk, hogy van bizonyos nem törődömség a zsilvölgyi intelligenciájában. Olyasféle, mint — ej, ráérünk. Mem, soha sem elég korai az eszmék tisztázása, új gondolatok pertraktálása. Félre kellene tenni azokat a nemtörődömségre hajló egyéniségeket s a köz érdekében, a Zsilvölgy fejlődése érdekében, embertársaink erkölcsi és szellemi életének előbbvitelére érdekében meg kellene immár ragadni a tollat komolyan és gondolatokat kellene adni, ha nyers formában is azoknak, akik aztán gondoskodnának azok kicsiszolásáról.

A „Petrozsény és Vidéke“ megkezdte második tíz esztendőjét. Nem tudom, vajon lehet-e a lapnak még annyi ideig munkatársa, mint ameddig voltam. De akár úgy lesz, akár lehetetlen, mindenesetre szemmel fogom tartani az itt mondottakat. És esetekben rá fogok mutatni az eredményekre épen úgy, mint a nemtörődömségre. Papír, tinta bőven van. Toll kerül. Eszmék olykor egészségesek is zsongnak az agy ama sejtjeiben, amelyek munkálkodásra készek. Lássunk a munkához, mert eljő az est, szürkülni kezd: akkor a fáradt ember pihenésre vágyik. Egyesült erővel dolgozzunk a mi szép Zsilvölgyünk érdekében.

Károlyi Lajos.

A Zsilvölgy.

Lapunk tízévi előtt megjelent első számában fenti cím alatt megjelent alábbi cikk közlését az aktualitás indokolja. A cikk ez:

„Nem új az eszme, hogy egy helyi lap létesítését a közszükséglet követeli. Tíz év előtt „Zsilvölgy“ címmel Nagy Miklós szerkesztése alatt megindult egy lap, mely Aradon nyomtatott s megjelenése határidőhöz nem volt kötve. Ez volt az oka, hogy a „Zsilvölgy“-nek csak egy száma jelenthetett meg.

Hogy mennyire változtak a viszonyok azóta egy

évtized alatt, nem lesz érdektelen az érintett lapból idézni néhány feljegyzést:

„A Zsilvölgynek, mely egy szolgabírói járást köpez nagyon sok elintézendő speciális ügyei vannak, hogy csak a főbbeket említem — írja a szerkesztő: A Szurdokon átvezető műút végleges elkészítése, melyre az ország, vármegye és községek eddig sok áldozatot hoztak s most ott áll befejezetlenül; Petrozsény és Livazény egyesítése, a kir. járásbíróság székhelyének Petrozsényba helyezése“ stb.

Azóta befejeztetett a szurduki műút, élénk közlekedés létesült nemcsak a Zsilvölgyön, hanem Románia és e vidék, különösen Petrozsény között; Petrozsény Livazénnyel nemcsak egyesült, hanem ma, holnap külön nagyközségekbe szervezkedve intézik saját ügyeiket. A haladókorról rohamos gyorsasággal fejlődött Petrozsény, közolgainak intézése tekintetében önnállóságra vágyott s el fog jönni az idő, hogy a törvény által a nagyközségek belkormányzata, közigazgatására vonatkozólag megállapított keret szűknek bizonyuland.

Az az ohajtás, hogy Petrozsény járásbírósi székhely legyen, fájdalom meg ma is csak ohajtás; de megvalósítása iránt nem szabad kételkednünk. A maga helyén és idején teendő lépések bizonyára célra fognak vezetni s a kormány nem fog elzárkózni a jogkereső közönség igényeinek kielégítése előtt.

Egyébként ezen kérdéssel legközelebb behatóbban fogunk foglalkozni s mosta tíz év előtti időre való visszatekintés ötleteiből csak röviden említjük fel ezen fontos ügyet.

Hogy már egy évtized előtt is érzé Petrozsény és vidékének intelligens közönsége egy érdekeit képviselő lap szükségét, annak ilusztrálására szolgál a szerkesztői bekezdő, mely a lap feladatát meggyőzően ecsetelve a többiek között kijelenti hogy:

„Culturalis intézményeink fejlesztése, jótékony egyleteink figyelemmel kísérése: a telepítés; a munkás kérdés, iparosaink és kereskedőink helyzete; gyáraink és bányászataink; a közegészségügy; társadalmi életünk nyilvánulásai stb. mind olyan kérdések, melynek helyes elintézése a zsilvölgyi lakosság jólétére s jövőjének előkészítésére elég fontossággal bírnak, hogy azok nyilvánosan is megbeszéltessek“.

Ha ez akkor így volt, mennyivel inkább szükség most a helyi lap, a nagy arányokban fejlődött Petrozsény és vidéke érdekében.

Újdonság érdekében bir bizonyára a „Zsilvölgy“ közleményeinek némi ismertetése, amennyiben azok, kik tíz év előtt olvasták, már elfeledték sokan pedig nem is tudják, hogy a lap létezett, — de közleményei most is közérdekiek, különösen az alábbi történelmi és földrajzi ismertetés:

A Zsilvölgye, melynek központja Petrozsény, s mely nevét a rajta átfolyó magyar- és oláh Zsiltól vette, fekszik Hunyadvármegye délkeleti sarkában, a keleti hosszúság 41° 3', szélesség 45° 25' alatt, nyugaton a Reteyzát, keleten a Páring hegység által körveve, 620 méter magasságban a tenger színe felett, ezért éghajlata zord, évi átlagos hőmérséklete 6-7 C°. Talaja legnagyobb részt agyagos, vizes és hideg, azért a közlebbi időig csak a télen is szabad ég alatt tanyázó, elsatnyult marha-állomány legelőjéül használtott, újabban török buzát is természetesen s a veniturák kísérlet tettek rozsossal, árpával és zabbal s mondhatni elég jó sikerrel, de a megművelhető föld oly kevés, hogy az összes sem teremné meg az itteni szükséglet 10 százalékát, azért minden élelmi szereinket távolból kell hozatnunk.

Ha völgyeink ily mostohák, annál dusabb hegyeink, száz és ezer hold erdőség borítja azokat s a vállalkozó szellem nem is kék kiaknázni.

A hegyek belseje többféle hasznos ásványt tartalmaz, a több mértőldre terjedő kőszéntelepeket most a brassói bánya és kohó-részvénytársaság aknázza legnagyobb mérvben*, van ugyan Lupény (Farkaspataka) határában Hoffmann Rafaelnek is művelés alatt levő bányája**, de a vasutól való nagy távolsága miatt, jóllehet e szén kőolajhoz is, nem igen fizeti ki a reáfordított költségeket***).

Van továbbá igen szép, tiszta jegeces béka sónk (quarz) a tüzelő anyag olcsósága megengedné egy üveggyár felállítását, hogy az egész hegyet képező ásványunk is hasznosítható legyen.

A kimpuluj nyági (Nagy-mező) havasokban pedig igen szépre csiszolható szürke márvány található Gerendy s más közfarragók elismeréssel nyilatkoztak használhatóságáról.

*) Most a Salgótarjáni Kőszénbánya Részvénytársaság.

**) Jelenleg az Urikány-Zsilvölgyi Magyar Kőszénbánya Részvénytársaság tulajdona.

***) A vasút is kiépült azóta.

A Zsilvölgyben már az ősember nyomaira is akadhatunk, a Csetatye-Boli barlang cseréptörmelékei közt vannak ókorra mutató darabok, e barlang mellett emelkedő hegyesucson pedig maig láthatók egy régi néptárának maradványai, e kőből épült emlék tanúsítja, hogy akkor az emberek még nem ismerték az épületanyag egyberagasztását, hanem a könnyen faragható kagylós mészkövet egymásba illoen vették s úgy rakták össze mint még ma is teszik a székelyek rakó-fából épült házaiknál; sok század mulva az Agathirsek lakták e földet, ők nevezték el a folyókat és patakokat mint Zsiec, Zsil, mely az ők nyelvén annyit tesz mint sebes, hatalmas. E korból van egy érem is, mely nem ugyan e völgyből, hanem a Maros völgyéből való s oda az akkor nagyban üzött kereskedés útján jutott s még nem bizonyos, hogy a Herodot Máris-sza a Marost jelent-e. Az ezenkor történelmével foglalkozók közül mint Bossuta gy. fehervári törvényszéki bíró az Olt egy részét érték a Maris elnevezés alatt, mely csakugyan a Dunába szakad. Nincs kizárva, hogy az itt lépten nyomon található aranymosások is az Agathirsektől erednek, kiket Herodot fényes aranyöltözetben járó népnek ír le, sőt a Talláschek Ferenc bányaigazgató által a hunyadmegyei történelmi társulat ülésén bemutatott bányászcsákány primitív szerkezete is a rómaiakénál régibb kor készítményére vall; továbbá a Páring tövében folyó patak, melynek vizét duzzasztás által egy völgyületen a még most is egész területében látható nagy víztartó medencébe vezették az arany szükségletére, neve maig is Hududeu, szinétén régibb elnevezésre mutat, mert a görög Theos vagy közelebb a latin Deus megfelel ugyan a „Deu“-nak, de a „Hudu“ e két nép nyelvének egyikéből sem magyarázható ki. Hogy az aranymosásokat később a rómaiak folytatták valószínűnek látszik, s hogy e területen laktak elhíhető a mint azt egy itt talált római vitéz sisakos bronz mellszobra is tanúsítja.

Felsorolja továbbá, a zsil lakosság által fenntartott egyletek u. m. Petrozsényi Olvasókör, Casino Egylet, Deákgyarmaton, Concordia Olvasókör az altisztek részére, Petrozsényi Olvasó Egylet, Népkönyvtár az állami iskola mellett. Az E. M. K. E. petrozsényi fiókja. Műkedvelői társulat, Lövész társulat, Vadász társaság, Tűzoltó egyes. Dal- és zene egyeslet, Siebenbürger Karpathen vereins section in „Zsilthal“ „Koresoly ázó egyeslet“.

Ha arra gondolunk, hogy ezen egyesletek létezése előtt két évtizeddel az egész Zsilvölgy kietlen vadon volt, hol düvadás üvöltésétől vízhangzott a táj, hol a szőtszort fakunyhókban lakott műveletlen félnomád nép jobban irtózkodott a kultúrától, mint a medvék, a farkastól és két évtized alatt ennyi egyeslet és még több magán és közalkotás létesült: a haladás a csodával határos fejlődésnek oly bizonyítékáról győződünk meg, melyhez hasonló az egész kontinensen sincsen.

Es azóta, az utóbbi évtized alatt a fejlődés aránya elvitatlanul növekedett, mi a mostani és akkori viszonyok összehasonlításából kiviláglik.

Mindezek részletes ismertetése s méltatása, e lap jövő számában foglalhat helyet.

Az érintett lap „vegyes“ rovatában említés tétetik arról is hogy Peccol Antal vállalkozó az akkor épülőfélben volt róm. kath. templom részére 800 frtos harangot ajánlott fel, továbbá, hogy egy évtized előtt az üzleti viszonyok kedvezőtlenek voltak, de legnagyobb nyomorúság volt a marha érték alászállása; 5—6 frtért egy éves borjut, 10 frton pedig tehenet lehetett venni.

Az egy évtized előtti lapindítási vállalkozás ekkénti méltatásával tartozunk az úttörők az akkori kezdeményezők érdemeinek, de annak igazolása végett sem térhetünk ki a visszapiantás elől, hogy most, midőn helyben egy megfelelően berendezett nyomda van, midőn a kiadó a legmesszebbmenő áldozattal is kész a lapot fenntartani, mely most már hetenkint egyszer illetőleg pártolási, erkölcsi s anyagi támogatása esetén többször is meghatározott időre pontosan megjelenend: egy helyi lapra immár elkerülhetlen szükség van.

Szerkesztő.

KÜLÖNFÉLÉK.

Ő felsége születésnapja örvendtes alkalmából ma délelőtt a petrozsényi hitfelekezetek templomában hálaadó isteni tisztelet lesz. Az ág. hitv. ev. templomban délelőtt 1/2 10 órakor tartja a német beszédet A l i s c h e r János ev. lelkész-jelölt és 11 órakor magyar hálaadó imát mond S z a k á c s Ödön főgimnáziumi tanár. Milliók imája száll az egek urához e napon. Felhangzik a könyörgés:

„Áldd meg országunkat,
Mi magyar hazánkat,
Vezéreljed jóra
A mi királyunkat!“

— **Szent István király** napját a nemzet törvénybe iktatta. Az ország ünnepét Petrozsény közönsége hagyományos kegyelettel üli meg kedden, folyó hó 18-án, midőn az összes hitfelekezetek templomaiban hálaadó isteni tisztelet lesz. A róm. kath. templomban d. e. 10 órakor.

— **Te Deum.** A petrozsényi gör. kath. templomban Ő felsége születés napja alkalmából ma 11 órakor a mise után Te Deum tartatik, melyre az érdekeltek figyelmét felhívja a gör. kath. esperesség.

— **Halálozás.** Petrozsény községnek egyik régi polgára, a Zsilvölgynek általánosan ismert népszerű alakja, Tutte József kerületi kéményseprő-mester f. hó 16-ikára virradó éjjel hirtelen meghalt. Temetéséhez az ipartestület gyászszászó alatt vonult ki, folyó hó 17-én d. u. 5 órakor s a részvét széles körben nyilvánult. Csehországban Truppadl községben született 1852. évben, résztvett a boszniai okkupáciában, melynek befejeztével 1879-ben Petrozsényben letelepedett s azóta mint ker. kéményseprő nagybuzgalommal és hivatásszeretettel teljesítte kötelességét. Nyelvünket ugyan nem tudta tökéletesen elsajátítani, de érületben magyarrá lett, annak vallotta magát. Mint vasúti alkalmazott Piskitől Lupényig végezte a kéményseprői teendőket. Halálával elhárult annak akadály, hogy a negyedszázad alatt változott viszonyokra tekintettel a Zsilvölgyben a kéményseprést sokat vitatott kérdése az igényeknek megfelelőleg rendeztessék.

— **Adomány.** Maderspach Viktor ur a. b. iszkronyi nagybirtokos a banica gör. kel. uj templom felszerelésére 50 koronát adományozott, melyért az egyházközség nevében hálás köszönetét nyilváníti; Stanca Ávrám petrozsényi gör. kel. lelkész-esperes.

— **Mozgófénykép színház.** A Wagner szálloda nagyszobájában pár nap óta a Ritter-féle villany-Bioszkop tart előadást. A tulajdonos nem hiába hirdeti színházát híresnek. Volt alkalmunk jó előadását már megtekinteni s bátran merjük állítani, hogy a képek minden tekintetben páratlanok, tiszták, az előadás változatos, gyönyörködtető és mulattató. Ugy értesülünk, hogy a jövő héten még itt lesz s minden 2-od napon teljesen új műsorral kedveskedik a közönségnek. Megtekintésre szívesen ajánljuk. Az előadás kezdete este fél 9 órakor. A belépődíj oly csekély, hogy bármely szegényebborsu polgár községünknek is kevés áldozattal megnézheti. E válatat mindenütt a legnagyobb sikert aratta, miről több elismerő levél és az újságok pártoló cikkei tanubizonyítást szolgálnak.

— **Tűz.** Parozsényban f. hó 10-én este Vadisz-láv Juon birtokosnak kigyuladt a háza. A tűz elhamvasztotta ugy az épületet, mint a melléépített csúrt, ólat. A gondatlanság sokba került a gazdának, mert nagymennyiségű szénatermése is oda égett s biztosítva semmi sem volt.

— **A szesz öl.** Folyó hó 11-én este Delár József kukikos három társával betért egyik vulkáni kocsimba, hol alaposan beboroztak. Jó kedvben s kedélyes diskurzus közt mentek haza, otthon azonban valami szalonna darabon összeszöallkoztak. Szó szót követett, majd dulakodás lett a vége a barátkozásnak. Egy szerencsétlen pillanatban Delár József a kezében levő bicskával valóssággal felkoncolta egyik társát, ki ott a helyszínen meghalt. Rémes tettétől kijózanodva az éj sötétjében megszökött s Petrozsényben fogták el a rendőrök, kik aztán a csendőrségnek adták át. A megejtett vizsgálat után a szerencsétlen embert letartóztatták.

— **Táncvigalom.** Lupényben folyó hó 19-én a Mandi-féle vendéglő összes helyiségeiben jótékonycélu táncvigalom lesz. Belépti-díj: Személyjegy 1 kor. 50 fillér, családjegy 2 korona 50 fillér. Kezdeté este 8 órakor. Felülvezetéseket tekintettel arra, hogy a jövedelem a „Magyarországi Munkások Rokkant és Nyugdíj“ egyletének lupényi külön alapját fogja gyarapítani, köszönettel fogad és hirlapilag nyugtáz a rendezőség. A zenét Péter Károly petrozsényi zenekara szolgáltatja.

— **Teniszpálya.** Mint hírt adtunk már egy alkalommal, a vulkáni intelligencia tenispályát létesített a község egyik igen kellemes pontján. A modern és kényelmes pályát csütörtökön adták át a használatnak, mely időtől kezdve sűrűn látogatják e nemes sport kedvelői.

— **Ifjusági egyesületi mulatság.** A vulkáni ifjusági egyesület közelebbi választmányi gyűlésén letárgyalta

az alapszabályokat s kiegészítette a választmányt három új taggal. E szerint beléptek a választmányba P a u k Rezső, dr. Gidró Jenő és a róm. kath. pap. E gyűlésen elhatározták azt is, hogy augusztus 20-án rendes gyűlést fognak tartani s a gyűlés után egyesületi mulatságot rendeznek, melynek a bevétele a fiatal egyesület pénztára gyarapítására fordítatik. Belépődíj: családjegy 2 korona s személyjegy egy korona. Meghívót az egyesület nem bocsát ki, hanem ez uton hívja meg az egyesületi előjáróság az érdeklődőket.

— **Az ipartestületek portómentességének kibővítése.** A kereskedelmi m. kir. miniszter 30.640/1907. VI. szám alatt valamennyi magyarországi másodfoku iparhatósághoz a következők rendeletét intézte: Hivatali elődömnök 1904. évi május hó 1-én 28.05 sz. a. valamennyi másodfoku iparhatósághoz intézett körrendeletére utalással a következőkről értesitem az iparhatóságot: Az ipartestületek, a melyek bizonyos meghatározott portómentességet eddig is élveztek f. évi 96. 222/1906. sz. a. a „Posta és távirda rendeletek tárában“ közötti rendeletem értelmében ezentul a portómentességet a következő ügyekben is igénybe vehetik. 1884. évi XVII. t.-e. 127 §-ában reájuk ruházott elsőfoku iparhatósági minőségükből kifolyólag békeltető-bizottság elé való idézések és bizottsági behívók szétküldésével, valamint a tanoncoknak hatósági elintéztést igénylő ügyeiben békeltető-bizottsági tagokkal és segédtagokkal, tanukkal, illetve tanoncokkal és azok szüleivel, vagy gyámjaival szemben „Iparhatósági ügyben portómentes“ záradékkal. Erről az iparhatóságot tudomás és az elsőfoku iparhatóságokkal leendő közlés végett azzal értesitem, hogy ezt a rendelkezésemet az ipartestületekkel a kereskedelmi és iparkamarák útján közöltem. Budapest, 1907. évi július 6-án. A miniszter megbízásából: dr. Barthos s. k. miniszteri tanácsos.

— **A kormány kisipari programja.** Sztérenyi József államtitkár részt vesz a pécsi országos ipargyűlésen. Ez alkalommal az államtitkár, mint értesítünk, nagyobb szabású beszédben fog nyilatkozni az ipartörvény módosításának elvi fontosságáról, nevezetesen a képesítésről, a tanoncuigról, a szaknevelésről, az ipartestületi kényszeréről, a testületi hatáskör kibővítéséről, a békeltetésről és végre a munkáviszonyokról, valamint a sztrajkkérdésről. Ismertetni fogja a kereskedelmi miniszter urnak e kérdéssben elfoglalt álláspontját és ki fog terjeszkedni a kormány kisipari politikájának teteles ismertetésére. Ez mindenesetre nagyban fogja emelni az iparosgyűlés fontosságát. Ez lesz különban az első iparosgyűlés, melyen a kormány egyik aktív tagja is részt fog venni.

— **A réz árhanyatlása.** A réz árának hanyatlása nem szűnt meg. Az európai piacokon, nevezetesen Párisban és Lőndonban a rézbányapiac értékeinek árfolyama tartósan esőkent. A réz azonban utóbbi időben még rohamosabban olcsóbbodott, mert a vevők a nyers áru vásárlásától tartózkodnak. Július 10-én a sztandart-réz árat Lőndonban 98 fontert jegyezték, ma tizenegy fonttal olcsóbban, 87 fontert. Legutóbb az amerikai rézbányavállalatok a réz árt 25 centról 22 centre szállították le. Eljárásukat azzal igazolták, hogy a réztermelés tetemesen gyarapodott, attól kellett tehát tartani, hogy a nagy fölösleg a piacot ne terhelje. De ez még mindig nem elégítette ki a fogyasztókat, akik arra számítanak, hogy még csak ezentul fogják szállítani a sztandart-réz árjegyzését. Az európai készletek július közepén 12.700 tonnára becsülték a tavalyi 12.95 tonnához képest. Az amerikai szállítás azonban igen nagy. 3000 tonnára taksálják azt a mennyiséget, amely hetenkint Európába érkezik.

— **Egy szabómester érdekes pályafutása.** Szinte dajka-mesébe illő dolgot olvasunk az Egyetértésben és ha ily komoly lap nem írná, el sem hinnők. „Salaroli Pál olaszországi szabómester egy ollóval vándorolt ki Indiába és Sardanahban telepedett meg. A kis ország királyának nagyon megtetszett a széphangu, hatalmas termetű, értelmes ember s egész hadseregének a felruházását rábízta. A szabó fel is ruházta a hadsereget, sőt magának is vart egy tábornoki egyenruhát. Mikor egyszer a királyleány őt ebben a ruhájában meglátta, beleszeretett. A szabó el is vette a királyleányt s az öreg király halála után ő lett az uralkodó. Boldogan és meglegedetten uralkodott pár évig. Egyszer azután a Brit-Keletindiai Társaság szemet vetett a szabómester országára és harminc millió rupiát ígért neki, hogy mondjon le és térjen vissza Európába. Salaroli és a felesége rááltak az alkura, eladták az országukat és visszajöttek Európába. Salaroli nagy vagyonával nagy szerepet játszott Olaszországban. — Salaroli 1878-ban halt meg“.

— **Műhímezési tanfolyam.** A gimnázium rajztermében f. hó 16.-tól mintegy 14 napra terjedő és műhímezési tanfolyammal egybekötött műhímezési kiállítást rendezünk. A kiállított tárgyak az „Eredeti Singer” varrógépen lettek előállítva és a műhímezési technikák mindegyikét feltüntetik. Ezen technikákban ingyenes oktatást adunk műhímezési tanfolyamunkon, amely tanfolyam kiterjeszkedik a varrógépen való közönséges varrás és ruhatömésre is.

Amidőn kiállításunk s tanfolyamunk szíves látogatására ezennel van szerencsénk a t. érdeklődőket tisztelettel meghívni, megjegyezzük még, hogy a kiállított tárgyak nem eladásra szánva, s hogy a kiállítás látogatása vételi kényszer nélkül való.

A kiállítás d. e. 8 órától d. u. 6 óráig van naponta nyitva.

Tisztelettel
Singer Co. varrógép részvénytársaság.

Felkéretnek az ipartestület t. tagjai és t. iparossegédek, hogy Szt. István király napján a nemzeti ünnep — és az ipartestület zászlója felszentelésének 10-ik évfordulója alkalmából — az ünnepi istentiszteleten résztvenni szíveskedjenek. Gyülekezés d. e. 9 órakor a Wagner szálloda nagytermében s felvonulás a bányatársulati zenekar kíséretével a testület diszszászlója alatt a helybeli róm. kath. templomba d. e. 1/2 10 órakor.

Egy intelligens árva leány nevelője, esetleg elárúsítónői állást keres, várni és fészülni tud, a házi dolgok mindenágában jártas és feltétlen jó bánás módra reflektál.

Szőcs Irén, Alsóbarbatyén.

Tanügy.

Az 1907—908. tanév közeledvén, az állami iskola igazgatója figyelmezteti a szülőket és gyámokat gyermekeik illetve gyámoltjaik beiratása körüli teendőkre és tudni valókra, melyszerint:

A beíratásra minden tankötelest szülője, avagy valamelyik felnőtt testvére tartozik fölvezetni. Ugyanakkor kötelesek a gyermekre vonatkozó születési adatokat bemondani, illetőleg az értesítő könyvecskéket magukkal hozni; az oltási, esetleg újraoltási bizonyítványt fölmutatni, a tandíjmentességre igényt tartó szülők kötelesek szegénységi bizonyítványt fölmutatni, a nem jogosultak 4 kor. tandíjat és 80 fillér beíratási díjat fizetni. A 80 fillér beíratási díjat a tandíjmentesek is kötelesek megfizetni.

Az ismétlődő iskolai tanulók tandíjmentesek. Az elemi mindennapi iskolába a 6 évet még be nem töltött és a 12 évet már betöltött gyermeket rendszerint fölvenni nem lehet.

Oly gyermekeket, a kik eléggé fejlettek és a kiknek a 6-ik év betöltéséhez a beíratáskor legfeljebb három hónapjuk hiányzik, csak azon esetben lehet az elemi iskola első osztályába felvenni, ha az elemi iskolában elegendő hely áll rendelkezésére, illetőleg a hat évet betöltött mindennapi tankötelesek már mind felvették.

A más intézetből jött tanulók nyilvános bizonyítványuk és anyakönyvi kivonatuk, valamint oltási bizonyítványuk fölmutatása után, a bizonyítvány nélkül jelenkezők felvételi vizsga sikeres kiállása esetében vehetők fel a bizonyítványuknak, illetve ismereteiknek megfelelő osztályba. A felvételi vizsga teljesen díjmentes. Az oltási bizonyítványt minden tanuló köteles a beíratáskor fölmutatni, vagy a beoltást más módon igazolni.

Magánuton tanult növendékek érvényes bizonyítványt kötelesek fölmutatni arról, hogy az illető osztályról, melyet végeztek, valamely nyilvános elemi népiskolában nyilvános vizsgát tettek.

A hat évesek, mint kezdők iratnak be, a korosabbak az előző tanévi és kielégítő előmenetelük szerint a magasabb osztályokba.

A 12-ik évet betöltött mindkét nembeli tankötelesek, ha csak be nem igazolják azt, hogy: a) iparos vagy kereskedő-tanonc-iskolába, b) felső, vagy polgári népiskolába, c) felsőbb leányiskolába, d) középiskolába, e) szakiskolában járnak, — az általános — avagy a gazdasági ismétlődő iskolába irandók be. Az ismétlődő tanköteleseknek a fennálló ismétlődő tanfolyamba való beíratásra a mindennapi tanfolyamokban való beírást követően szeptember hóban. Azon tanuló, aki a tanév második felében tölti be 12 ik életévét, köteles a tanév végéig a mindennapi iskolába járni.

A ragályos bajban szenvedő, vagy undorító betegségben levő, avagy hülye tankötelesek az iskolába föl nem vehetők. Ilyen esetekben azonban az illetékes hatósági orvos véleménye mindig kikérendő.

Azon szülő, gazda, vagy gyám, a kinek gyermeke vagy gyámoltja a beíratások alkalmával bármi okból visszautasított, panaszával a gondnoksághoz fordulhat. Ezen körülmény a beíratkozások kihirdetése alkalmával a fenti pontokban foglalt feltételekkel együtt kihirdetendő.

Az elmúlt 1906—907. tanévben igen nagy számú tanköteles gyermek nem iskolázott be. Ezt az állapotot a jövő 1907—908. tanévtől kezdve lehetetlen lesz tovább figyelmen kívül hagyni miért is a községi előljáróság, a népoktatási törvény megfelelő rendelkezését kezdettől fogva pontosan végrehajtani fogja s fenti figyelmeztetés minden egyes pontjának a szülők által való szigorú és pontos betartását szigorúan ellenőrzi.

Mühle Vilmos

cs. és kir. udvari szállító

Temesvár

Sürgőnyezim:

„Virágtelep Temesvár.”

Távbeszélő 10 szám.

Bármely vidékre szavatolás mellett szállítja:

A legszebb és legdivatosabb Csokrok és Koszorukat

üde élő virágokból, a legjobb kivitelben

Menyegzői és alkalmi csokrokat
Ünnepélyi és gyászkoszorúkat

Sürgős megrendeléseket táviratilag kérem.

A Monarchia legnagyobb virágsszállítója.

HIRDETMEŊY.

Van szerencsénk tudatni, hogy a

villamos világítás bevezetését

magánfelek részére megkezdttük.

Mindazoknak, akik lakosztályukat, üzleti- vagy mellékhelyiségeiket villamos árammal ellátni óhajtják, készséggel nyújtunk felvilágosítást és felkérjük az igen tisztelt jelenkező fogyasztókat, hogy evégtől vagy hozzánk irodahelyiségünkbe, vagy a vállalkozó Magyar Siemens-Schuckert művek villamossági r. t. építész vezető mérnökéhez Márton Pál urhoz (Kossuth Lajos tér, Fehér Ignác ház) fordulni szíveskedjenek.

Teljes tisztelettel:

**PETROZSÉNYI VILLAMOSSÁGI
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.**

Petrozsényben a Malea-utca 804 szám alatt levő 1 szoba, konyha, kamra és pincéből álló házam és a hozzá tartozó nagy gyümölcsös kert és kaszálóval együtt szabad kézből eladó.

GADÓ MÓZES, tulajdonos.

= TIRGRAM-POR =

az egyedüli szer, mely az összes rovarokat gyorsan és alaposan kipusztítja; üvegben —.30, —.60, 1.— és 2.— koronáért kapható.

TIRGRAM TINKTURA

Csakis poloskák ellen üvegben —.40, —.80, 1.20, 2.60 és 5.— koronáért kapható minden jobb drogériában, fűszer- és festék-kereskedésben, ahol Tigram-Plakátok ki vannak függesztve. Ügyeljünk a „TIRGRAM” névre. Gyár: Budapest, IV. ker., Károly-utca 1. 5—15